

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра _____ Права _____ (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи,

(підпис)

А. Є. Голубов
(ініціали та прізвище)

« 31 » серпня 2020 р.

**ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ
З ОBOB'ЯЗКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОПП**

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: _____ 08 Право
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: _____ 081 Право
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: _____ Право
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2020 рік

Програма атестації з обов'язкової компоненти ОПП «Теорія держави та права»: для студентів за спеціальністю 081 Право, освітньою програмою Право: перший рівень навчання (бакалаврський): денна форма навчання

Розробники:

доцент кафедри права ГПФ НАУ(ХАІ), кандидат юридичних наук, доцент
Філіпенко Н.Є.

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри Права.
Протокол № 1 від «31» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри права ГПФ НАУ(ХАІ)
доктор. юрид. наук., доцент

Спіцина Г. О.

ВСТУП

Програму атестації складено на підставі програм навчальної дисципліни обов'язкової компоненти ОПП: «Теорія держави та права» для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра галузі знань «Право» (08) за спеціальністю «Право» (081) що викладається на кафедрі права гуманітарно-правового факультету.

Метою державної атестації є оцінка якості знань студентів з дисципліни «Теорія держави та права», які навчалися на першому (бакалаврському) рівні зі спеціальності 081 «Право».

Пакет містить 30 білетів. Завдання білетів є рівнозначними за обсягом та складністю. Кожен білет складається з двох теоретичних питань, які передбачають контроль знань з дисципліни «Теорія держави та права».

Мета та завдання атестації (екзамен):

виявити у здобувачів вищої освіти:

формування уміння з виважених, наукових позицій давати належну оцінку складним явищам та процесам державно-правової дійсності, розкривати їх сутність, розуміти їх соціальне призначення, місце і роль у політичній та правовій системах суспільства, плідно сприяти розв'язанню різноманітних проблем державного і правового будівництва, формування у студентів професійної правової культури, орієнтованої на загальнолюдські ідеали і цінності.

Завданням є формування у студентів:

- знання найбільш загальних, основоположних закономірностей державно-правового життя суспільства;
- формування фундаменту правової культури майбутніх фахівців, їх юридичного мислення, наукового юридичного світогляду, здатність ухвалювати юридично коректні рішення в професійній сфері;
- забезпечити ознайомлення з новітніми науковими та практичними досягненнями у сфері теорії держави і права;
- забезпечити знання найбільш загальних, основоположних закономірностей державно-правового життя суспільства;
- надати перші уявлення про основні державно-правові поняття та категорії, які необхідні для ефективного опанування галузевих та інших юридичних дисциплін тощо.

Міждисциплінарні зв'язки: при проведенні атестації здобувач вищої освіти повинен продемонструвати знання основних теоретично-прикладних категорій, спираючись на знання, отримані під час вивчення інших дисциплін та використання положень теорії держави та права при опануванні знань по іншим складовим обов'язкової та вибіркової компоненти ОПП:

1. **Філософії**, адже при вивченні положень теорії держави та права широко використовуються філософські методи пізнання держави та права, система «м'яких» принципів, операцій, прийомів, що розташовані на найвищих «поверхах» абстрагування. Серед філософських методів, як найбільш загальних і універсальних методів пізнання предмета теорії держави та права

виокремлюють діалектичний метод, в основі якого лежить діалектика, тобто вчення про найбільш загальні закони розвитку природи, суспільства та мислення. Діалектика становить цілісну систему категорій, законів і принципів мислення та діяльності, які відображають єдність і цілісність загальних характеристик реального світу, що розвивається. Вона дає можливість охопити світ у його цілісності, визначити місце досліджуваної проблеми серед множини інших, її зв'язку з ними тощо. Відповідно до вимог діалектичного методу, всі державно-правові явища мають розглядатися у взаємному зв'язку між собою та суспільним життям. Вони вивчаються не у статиці, а в динаміці, на основі відповідних законів діалектики: а) закон єдності та боротьби протилежностей (наприклад, аналіз правомірної поведінки та правопорушення в межах правової поведінки); б) закон про перехід кількісних змін у якісні (наприклад, розширення та звуження сфери державного соціального забезпечення фактично сприяють зміні історичного змісту держави); в) закон заперечення заперечення (наприклад, у правовій системі сучасної України присутні елементи нової та минулої системи). Водночас категорії діалектики – це гранично абстрактні поняття, що відображають найбільш загальні й суттєві властивості, сторони, зв'язки і відносини реальної дійсності та пізнання. Для теоретичного осмислення держави і права такими категоріями є: причина та наслідок, зміст і форма, сутність і явище, ціле та частина, абстрактне та конкретне, необхідність і випадковість тощо. Синергетичний метод, за якого державно-правові явища вивчаються як системи, що самоорганізуються, виникнення і зміна яких ґрунтується на випадкових процесах, особливо в їх нестабільних, кризових станах. Поняттєвий апарат цього методу утворюють поняття нерівноваги, кризи, еволюції, відхилення, самоорганізації, нелінійності, ймовірності випадку, параметра порядку тощо.

2. Історії держави та права, адже використання при вивченні питань теорії держави та права історичного методу, що передбачає пізнання певного об'єкта через призму структурних і функціональних процесів його виникнення та розвитку. Цей метод відіграє важливу роль у пізнанні держави і права, оскільки поза історичним контекстом, що пов'язує явища та процеси сучасності з тими процесами й явищами, які їм передували, та тими, що виникнуть на їх основі в перспективі, неможливо пізнати сучасність. Використання історичного методу дає змогу прослідкувати логіку змін у процесі розвитку держави та права, еволюцію правового регулювання, з'ясувати, під впливом яких факторів з'являлися конкретні форми (джерела) права тощо.

3. Політології, наукою, яка досліджує політику, політичні процеси та політичні системи світу. Політологія розглядає державу і право у практичному плані як результат боротьби за владу і як засоби її завоювання. Ґрунтуючись на політологічних даних про політичну систему суспільства, теорія держави та права розглядає її з точки зору місця та ролі у ній держави, характерних ознак і особливостей, що відрізняють її від партій, громадських організацій та інших ланок політичної системи, правових форм виникнення і діяльності держави. Постулати політології допомагають у виокремленні форм взаємодії

різноманітних суб'єктів або елементів і з'ясуванні їх місця та значення (функції). За їх допомогою можна простежити не стільки дію всієї системи, скільки функціонування її окремих ланок у їх зв'язку та залежності, а також визначити «провідну» ланку в державному механізмі, правовому регулюванні і, навпаки, побачити ділянку менш «дієву», недосконалу, що потребує змін. Політологія надає змогу виявити зміни, що відбуваються в державному механізмі, системі права тощо. На стику теорії держави та права і політології сформувалась політологія права, яка розглядає широке коло питань державної правової політики, напрямки політичного розвитку держави і права, що ґрунтуються на об'єктивних закономірностях цього процесу.

4. **Соціології**, адже застосування конкретно-соціологічних методів виражається в осмисленні держави та права не на рівні абстрактних понять, а на основі реальних соціальних фактів, сформованих у суспільстві правил. Цей метод включає такі прийоми як анкетування, опитування, інтерв'ювання, соціальний експеримент, аналіз документів, вивчення та збирання статистичних даних. Категорії соціології використовуються для визначення ефективності дії державно-правових інститутів на суспільні відносини, виявлення протиріч між законодавством і потребами соціального розвитку. У цілому соціологічні методи підвищує науковий потенціал теорії держави та права, ефективність її впливу на суспільні відносини; опрацювання кількісних показників, що об'єктивно відображають стан, динаміку і тенденції розвитку державно-правових явищ у наукових чи практичних цілях; під час вивчення масових явищ, наприклад, злочинності, юридичної практики, діяльності державних органів тощо. У межах соціології виник новий науковий напрям - соціологія права, яка розглядає правову систему з точки зору її тісного взаємозв'язку з життям, суспільною практикою.

5. Теорія держави і права посідає фундаментальне місце в **системі юридичних наук**. На відміну від інших юридичних наук, вивчає державу і право в їх найбільш узагальненому вигляді, досліджує загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права як єдиних і цілісних систем. Вона розробляє такі основоположні для юридичної науки питання, як сутність, тип, форми, функції, структура і механізм дії держави і права, правова система, які виступають теоретичним підґрунтям для правознавства в цілому.

- *галузеві юридичні науки* (науки конституційного, адміністративного, цивільного, сімейного, трудового, кримінального права та ін.) відображають окрему сторону державно-правової дійсності в межах певної сфери суспільних відносин, в межах певного предмета правового регулювання. Щодо цих наук теорія держави та права виступає як узагальнююча, синтезуюча наука, яка відіграє методологічну роль. Без її висновків, вироблених нею наукових категорій, методів дослідження галузеві науки обійтися не можуть.

- *прикладні юридичні науки* (криміналістика, кримінологія, судова експертиза, правова статистика, юридична психологія) менше пов'язані з теорією держави і права. Ці науки ближчі до природничих та технічних, з якими вони безпосередньо межують (наприклад, судова медицина — з

медициною, криміналістика — з технічними науками). Знання цих наук сприяє вирішенню певних питань, що постають перед юридичною практикою.

- науки, що *вивчають міжнародне право* (міжнародне приватне право, міжнародне публічне право, право міжнародних договорів, право міжнародних організацій, дипломатичне і консульське право, право міжнародної безпеки, міжнародне економічне право, міжнародні права людини, міжнародне морське право, міжнародне повітряне право, міжнародне космічне право, міжнародне право охорони навколишнього середовища) та зарубіжні держави і право використовують здобутки теорії держави та права для обґрунтованої побудови власних категорій і понять.

Отже, тісно взаємодіючи з іншими галузями наукових знань, теорія держави та права формулює наукові закони, поняття та визначення державно-правових явищ, які дозволяють не тільки пізнати сутність, зміст та форми існування держави і права, а й використовувати державно-правові інститути для здійснення прогресивних суспільних реформ.

1. ВИМОГИ ЩОДО РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Атестація осіб, які закінчують навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Бакалавр - це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180240 кредитів ЄКТС.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після опанування курсу «Теорія держави та права» повинні досягти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК).

- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності (ФК).

–ФК 7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

–ФК 8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

–ФК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

–ФК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

–ФК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

–ФК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

–ФК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання:

–ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

–ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв’язання.

–ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

–ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

–ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

–ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

–ПРН 7. Скласти та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

–ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного

–та всебічного встановлення певних обставин.

–ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з’ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

–ПРН 10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.

–ПРН 11. Володіти базовими навичками риторики.

–ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

–ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

–ПРН14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.

–ПРН 15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

–ПРН 16. Демонструвати вміння користуватися комп’ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.

–ПРН 17. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

–ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

–ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних

–галузей права.

–ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

–ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

–ПРН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

–ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

2. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЇ

До атестації за напрямом підготовки допускаються здобувачі вищої освіти, які завершили повний курс підготовки за відповідною освітньо-професійною програмою, виконали всі вимоги навчального плану та пройшли всі попередні атестаційні випробування.

Складання екзамену проводиться на відкритому засіданні державної екзаменаційної комісії за участю не менш як половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії.

Державний екзамен проводиться за білетами, складеними у відповідності до навчальних програм за методикою, визначеною кафедрою Права (702) Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» і включає в себе два теоретичних питання з дисципліни «Теорія держави та права».

Державна атестація проводиться в навчальній аудиторії. Здобувач вищої освіти представляється членам комісії, самостійно бере атестаційний білет, спеціальний аркуш та готується до відповіді. Час для підготовки до відповіді - до 20 хвилин.

На спеціальному аркуші необхідно написати прізвище, номер білету, відповідь на питання та після завершення письмової відповіді поставити особистий підпис. Після підготовки здобувач вищої освіти усно дає відповідь на питання, які містяться в білеті. Після завершення відповіді спеціальний аркуш з записами передається секретарю екзаменаційної комісії.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Індивідуальна оцінка здобувача вищої освіти за теоретичну частину виводиться із оцінок за кожне питання білету і визначається:

при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мови;
- вміння доводити думку та відстоювати власні позиції;
- впевненість та переконливість;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння та висновки.

Результати складання екзамену оцінюються за 100 бальною шкалою з подальшим переводом до національної шкали та шкали ECTS.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- сучасні уявлення про предмет теорії держави і права;
- загальні закономірності виникнення держави і права;
- основні концепції сутності та походження держави і права;
- методологічні засади теорії держави і права;
- сучасні уявлення про функції, типологію, форми та механізм держави;
- сучасні уявлення про норми права, його форми та систему;
- загальні засади правотворчості, правозастосування та тлумачення права;
- сутність правовідносин;
- уявлення про правову поведінку та юридичну відповідність;
- загальнотеоретичні уявлення про законність та правопорядок, правову культуру та правосвідомість;
- засади теорії демократії та права людини.

вміти:

- аргументовано відстоювати власну точку зору з позицій знання та розуміння основних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави та права;
- аналізувати стан і перспективи розвитку тих або інших інститутів держави і права з точки зору основних постулатів теорії держави і права;
- використовувати різноманітні методи при дослідженні конкретних державно-правових проблем;
- будувати професійну та буденну діяльність, виходячи з розуміння основних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави та права.

На основі загальних критеріїв, пропонуються наступні конкретні оцінки здобувачів вищої освіти:

- *«відмінно»* – здобувач вищої освіти глибоко і в повному обсязі засвоїв увесь програмний матеріал, вичерпно і послідовно, грамотно і логічно його висвітлює, тісно пов'язує теорію з практикою, виявляє вміння самостійно узагальнювати та викладати матеріал, не допускаючи помилок;
- *«добре»* – якщо здобувач вищої освіти твердо знає програмний матеріал, грамотно і по суті викладає його, не допускає суттєвих неточностей у відповіді на запитання, може правильно пов'язати теоретичні положення з практикою та володіє необхідними навичками при виконанні завдань;
- *«задовільно»* – якщо здобувач вищої освіти засвоїв тільки основний програмний матеріал, але не знає окремих подробиць, припускається під час відповіді неточностей та недостатньо правильних формулювань, порушує послідовність у викладенні матеріалу;
- *«незадовільно»* – якщо здобувач вищої освіти не засвоїв програмний матеріал, припускається суттєвих помилок при відповіді, не може відповісти на додаткові та уточнюючі запитання.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА»

Тема 1. Загальна характеристика теорії держави та права як юридичної науки. Становлення загальнотеоретичної науки про державу і право. Філософія права та енциклопедія права як її попередники. Наступність у розвитку загальнотеоретичних державно-правових знань. Внесок мислителів України у розвиток загальнотеоретичного вчення про державу та право. Роль вчених юристів України у визначенні предмета й структури теорії держави і права як науки й навчальної дисципліни. Предмет теорії держави та права. Особливості предмету теорії держави та права як науки. «Теорія держави» і «теорія права», їх відмінність і єдність. Методологія теорії держави і права. Метафізика, діалектика (матеріалістична та ідеалістична), ідеалізм (об'єктивний та суб'єктивний), матеріалізм (об'єктивний та суб'єктивний), у пізнанні державно-правових явищ. Логічні прийоми загальнотеоретичного пізнання держави і права (аналіз, синтез, індукція, дедукція тощо). Загальнонаукові та приватнонаукові методи пізнання держави і права: формально-логічний метод, соціологічний метод, системно-структурний метод, конкретно-історичний метод, статистичний метод тощо). Приватно-наукові методи пізнання держави і права (метод порівняльного правознавства, метод техніко-юридичного аналізу, метод конкретизації, метод інтерпретації тощо). Склад теорії держави і права, її головні наукові напрями. Структура теорії держави і права як навчальної дисципліни. Понятійний апарат теорії держави і права. Гуманізація загальнотеоретичного наукового знання про державу і право. Знання теорії держави і права як науки і навчальної дисципліни.

Тема 2. Основні теорії виникнення держави. Причини і шляхи виникнення держави. Держава як феномен людського суспільства. Міфологічна теорія походження держави. Релігійна теорія виникнення держави. Патріархальна теорія виникнення держави. Патерналістична теорія виникнення держави. Патримоніальна теорія виникнення держави. Договірна теорія виникнення держави. Психологічна теорія походження держави. Органічна теорія походження держави. Марксистська (матеріалістична, класова, економічна) теорія походження держави. Іригаційна (гідравлічна) теорія походження держави. Демографічна концепція походження держави. Расова теорія походження держави. Кризова теорія походження держави.

Тема 3. Поняття та ознаки держави. Поняття держави (у світі різних підходів щодо визначення). Основні ознаки держави. Фундаментальні елементи держави: населення (народ, нація громадяни), територія, публічна влада. Суверенітет держави. Внутрішня і зовнішня сторони суверенітету. Суверенітет народу і його втілення в демократичних державах. Національний суверенітет і право націй на самовизначення. Суверенітет у федеративній державі. Поняття державної влади, її співвідношення з політичною владою. Класові, національні, корпоративні, загально-соціальні фактори і їх місце в державі. Методи і форми

забезпечення державою інтересів суспільства, громадян, національних і соціальних спільнот (груп). Взаємозумовленість і взаємозв'язок держави, політичного, економічного, соціального устрою суспільства. Сутність держави. Аспекти сутності держави. Класове (вузькогрупове) і загальносоціальне у сутності держави. Держава і політичний, економічний, соціальний устрій: їх взаємозв'язок і взаємозумовленість.

Тема 4. Поняття та елементи форми держави. Наукова класифікація держав світу щодо порядку побудови владних відносин у державі. Поняття форми держави. Складові елементи форми держави: форму державного правління (найстаріший елемент: вченими він став виокремлюватися ще в Стародавній Греції); форму державного устрою (активно вивчається починаючи з XVII – XVIII ст.); форму державно-правового режиму. Форма державного правління. Форма територіального устрою. Форма державно-правового режиму. Принципи організації та функціонування форми держави (принцип легальності, принцип легітимності, принцип координації елементів форми держави, принцип політичної ефективності). Сутність держави. Зміст держави. Фактори, які в комплексі формують форму держави. Монократична державна форма. Сегментарна державна форма. Полікратична державна форма.

Тема 5. Поняття та види форми державного правління. Поняття форми державного правління. Монархія. Ознаки монархічної форми державного правління. Розподіл монархій за обсягом і характером повноважень монарха (необмежена монархія: деспотична монархія та абсолютна монархія; обмежена монархія: станово-представницька монархія, конституційна монархія, дуалістична монархія, парламентська монархія). Республіка. Ознаки республіканської форми державного правління. Типи республік (аристократична республіка, демократична республіка). Основні юридичні ознаки демократичної республіки. Парламентська республіка. Основні ознаки парламентських республік. Президентська республіка, її основні ознаки й особливості. Змішана республіканська форма державного правління, її основні ознаки й особливості. Нетипові (змішані) республіканські форми правління.

Тема 6. Поняття та види форми державного устрою. Поняття форми державного устрою. Складові форми державного устрою: територіальну організацію населення; розподіл держави на основні складові частини; правове положення територіальних складових держави; принципи побудови взаємовідносин центра та регіонів. Унітарна держава. Юридичні ознаки унітарної держави. Централізована та децентралізована унітарна держава. Автономія. Федерація та її види. Конфедерація, її особливості й ознаки. Союзи держав (співдружність і співтовариство). Протекторат держав. Міжнародний протекторат (опіка).

Тема 7. Поняття та види форми державно-правового режиму. Поняття форми державно-правового режиму. Загальні показники державного режиму. Демократичний державний режим. Його головні ознаки: основне джерело влади в державі – народ (громадяни); законодавча влада здійснюється виборним колегіальним органом – парламентом; рівність громадян перед

законом, гарантованість державою їх прав і свобод; виборність представницьких органів влади населенням; юридично визначена строківість повноважень представницьких органів; розвинена система демократичних інститутів; пряма участь громадян у вирішенні загальних справ; реальне здійснення поділу державної влади; політичний плюралізм із врахуванням інтересів меншин. Різновиди демократичного державного режиму: ліберально-демократичний, консервативно-демократичний, радикально-демократичний. Антидемократичні державні режими. Форми антидемократичного державного режиму: деспотичний державний режим, авторитарний державний режим, тоталітарний державний режим

Тема 8. Форма держави України. Форма державного управління в Україні. Форма державного устрою в Україні. Форма державного режиму в Україні.

Тема 9. Функції держави. Поняття функцій держави. Визначення основних напрямів діяльності держави. Класифікація функцій держави, їх взаємозумовленість і взаємозв'язок. Функції сучасної Української держави і функції державних органів: їх відмінність і взаємозв'язок. Правові форми здійснення державою своїх функцій. Загальносоціальні, національні і класові фактори у змісті функцій держави. Критерій прогресу в розвитку функцій держави.

Тема 10. Форми і методи забезпечення функцій держави. Правові форми здійснення функцій держави. Правотворча діяльність. Правозастосовна діяльність. Правоохоронна діяльність. Організаційні (неправові) форми здійснення функцій держави. Види організаційних (фактичних) форм здійснення функцій держави: організаційно-регламентуюча форма; організаційно-економічна форма; – організаційно-контрольна форма; організаційно-виховна форма. Методи забезпечення функцій держави: метод переконання; методи рекомендації і заохочення; метод примусу.

Тема 11. Механізм держави і державний апарат. Поняття механізму держави, його співвідношення з державним апаратом. Загальні риси державних інституцій, що входять до складу механізму держави (державний орган, державна установа, державне підприємство, збройні сили). Поняття державного апарату, його ознаки. Поняття та ознаки державного органу. Класифікація державних органів. Первинні та вторинні державні органи. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади. Центральні та місцеві державні органи. Органи, що формуються шляхом виборів та призначення. Одноособові та колегіальні державні органи. Принципи організації і діяльності державного апарату: служіння народу, пріоритет прав людини, демократизм, законність, відповідальність, підконтрольність, ефективність. Поділ влади як конституційний принцип організації й діяльності державного апарату. Система стримувань та противаг між гілками державної влади. Поняття державної служби, її види. Державний службовець, посадова особа державного апарату. Організація влади на місцях. Взаємодія місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

Тема 12. Поняття, сутність і зміст об'єктивного права. Сучасні підходи до розуміння права. Доктринальні дефініції поняття «праворозуміння». Ознаки праворозуміння. Праворозуміння як науково-теоретична конструкція (абстрактна модель) та її елементи. Функції праворозуміння. Тип праворозуміння. Поняття, сутність і принципи об'єктивного права. Природу позитивного (юридичного, спеціально-соціального), так і природного (загальносоціального) права. Об'єктивне право. Суб'єктивне право. Ознаки права. Цінність права. Принципи права. Функції та структура об'єктивного права. Ознаки функцій права. Структура права. Елементи структури права.

Тема 13. Система права та система законодавства. Норма права: поняття, структура та види. Ознаки норм права. Співвідношення норми права з нормами моралі, корпоративними, релігійними, політичними нормами. Критерії класифікації та види норм права. Структура норми права: гіпотеза, диспозиція, санкція. Класифікація гіпотез, диспозицій, санкцій: критерії та види. Спеціалізовані норми права: природа та особливості. Способи (прийоми) викладення елементів норм права в приписах статей нормативно-правових актів. Співвідношення норми права і припису статті нормативно-правового акта. Поняття та елементи системи права. Ознаки системи права. Структура системи права. Галузь права. Ознаки галузі права. Класифікація галузей права. Інститут права. Види інститутів права. Система законодавства та її співвідношення із системою права. Ознаки системи законодавства. Структура системи законодавства. Систематизація законодавства. Кодифікація. Консолідація.

Тема 14. Правотворчість та форми (джерела) права. Правотворчість: суб'єкти, види та стадії. Ознаки правотворчості. Принципи правотворчості. Класифікація правотворчості. Поняття та основні види форм (джерел) права. Нормативно-правовий акт. Правовий звичай. Судовий чи адміністративний прецедент. Нормативний договір. Релігійні тексти. Правова доктрина. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки та види. Основні ознаки нормативно-правового акта. Види нормативно-правових актів. Класифікація законів. Конституція України. Закони та підзаконні нормативно-правові акти. Дія нормативно-правових актів у просторі, часі та за колом осіб.

Тема 15. Реалізація норм права. Поняття та форми реалізації норм права. Ознаки реалізації норм права. Форми реалізації норм права. Застосування норм права: поняття, стадії, вимоги. Ознаки застосування норм права. Форми застосування норм права. Стадії застосування норм права. Вимоги до застосування норм права. Правозастосовні акти: поняття, ознаки, види. Вимоги до оформлення письмового правозастосовного акта. Тлумачення норм права: поняття, види, способи. Офіційне тлумачення норм права. Нормативне тлумачення норм права. Казуальне тлумачення норм права. Неофіційне тлумачення норм права. Компетентне тлумачення норм права. Буденне тлумачення норм права. Буквальне тлумачення норм права. Обмежувальне тлумачення норм права. Розширювальне тлумачення норм

права. Граматичний спосіб тлумачення норм права. Історичний спосіб тлумачення норм права.

Тема 16. Правові відносини. Поняття, ознаки та види правовідносин. Передумови виникнення, зміни і припинення правовідносин. Загальні (матеріальні) передумови виникнення, зміни і припинення правовідносин. Спеціальні (юридичні) передумови виникнення правовідносин. Структура правовідносин. Суб'єкти правовідносин. Об'єкти правовідносин. Зміст правовідносин. Юридичні факти. Правосуб'єктність. Правоздатність. Дієздатність. Деліктоздатність. Правовий статус. Юридичні факти: поняття та класифікація. Функції юридичних фактів. Критерії класифікації юридичних фактів. Правові аксіоми.

Тема 17. Правова поведінка. Поняття, ознаки та види правової поведінки. Класифікація правової поведінки. Поняття, ознаки та види правомірної поведінки. Правомірна поведінка працівників поліції. Поняття та види правопорушень. Юридичний склад правопорушення. Об'єктивно протиправне діяння. Ознаки злочинності. Класифікація злочинності.

Тема 18. Юридична відповідальність. Поняття, ознаки та види юридичної відповідальності. соціальна відповідальність. Конституційно-правова відповідальність. Кримінально-правова відповідальність. Адміністративно-правова відповідальність. Цивільно-правова відповідальність. Дисциплінарна відповідальність. Міжнародно-правова відповідальність. Принципи та функції юридичної відповідальності. Підстави юридичної відповідальності.

Тема 19. Правове регулювання та його механізм. Правове регулювання: поняття, способи, методи, типи, предмет. Методи правового регулювання. Типи правового регулювання. Стадії правового регулювання. Поняття механізму правового регулювання. Види і характеристика елементів механізму правового регулювання. Акти безпосередньої реалізації прав і обов'язків. Законність: поняття, ознаки, принципи та система гарантій. Поняття правопорядку, його ознаки, зміст, структура, функції та принципи.

Тема 20. Правова система. Основні правові системи сучасності. Правова система: поняття, структура, функції. Основні ознаки правової системи. Романо-германська (континентальна) правова сім'я. Англо-американська правова сім'я (сім'я загального права). Мусульманське (ісламське) право. Традиційно-звичаєва правова сім'я.

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ

1. Поняття теорії держави і права як фундаментальної юридичної науки, навчальної дисципліни.
2. Наведіть визначення об'єкта теорії держави та права.
3. Предмет і методологія теорії держави та права.
4. Дайте визначення функцій теорії держави та права.
5. Назвіть види функцій теорії держави та права.

6. Розкрийте комунікативну функцію теорії держави та права.
7. Розгляньте прогностичну функцію теорії держави та права.
8. Покажіть співвідношення методів і функцій теорії держави та права.
9. Система юридичних наук і місце в них теорії держави та права.
10. Методологія юридичної науки: філософський, загальнонауковий і спеціальний рівні. Формально-догматичний метод.
11. Загальні (філософські) підходи до дослідження держави і права.
12. Загальнонаукові методи пізнання держави і права.
13. Спеціальні та власні методи правознавства.
14. Понятійно-категоріальний апарат та концепція теорії держави і права.
15. Місце теорії держави і права в системі юридичних наук.
16. Теорія держави і права та суспільні науки: питання взаємодії.
17. Теорія держави і права як навчальна дисципліна: поняття, система, завдання.
18. Проблема формування універсальної теорії права як спільної концептуальної основи теорій національного права і міжнародного права.
19. Теорія та філософія права: проблема розмежування
20. Поняття та ознаки держави.
21. Сутність та соціальне призначення держави.
22. Державна влада: поняття та елементи. Співвідношення держави і державної влади.
23. Суверенітет держави: поняття, ознаки та нормативно-правова регламентація. Суверенітет держави, суверенітет народу, суверенітет нації: питання співвідношення та взаємодії.
24. Типологія держав: формаційний і цивілізаційний підходи.
25. Проблема реалізації народного суверенітету в умовах державно-правової модернізації.
26. Народний суверенітет у формуванні державно-правової зовнішньої і внутрішньої політики держави.
27. Актуальні питання бікамералізму (двопалатної структури парламенту) в класичній європейській державно-правовій теорії.
28. Повноваження президента змішаної республіки та доктрина «прихованих» президентських повноважень.
29. Право і держава: аспекти співвідношення.
30. Загальна характеристика Конституції України (зі змінами і доповненнями станом на вересень 2020 р.)
31. Розкрийте основні теорії походження держави та висловіть власне ставлення до них.
32. Передумови виникнення держави.
33. Нові підходи до типології держав. Історичні типи держав.
34. Особливості виникнення держави у різних народів.
35. Політична система суспільства: поняття, основні функції та елементи.
36. Місце і роль держави в політичній системі України.
37. Сформулюйте поняття та охарактеризуйте основні ознаки держави.

38. Охарактеризуйте поняття «сутність держави».
39. Типи республік (аристократична республіка, демократична республіка).
40. Монархія. Ознаки монархічної форми державного правління.
41. Розподіл монархій за обсягом і характером повноважень монарха (необмежена монархія: деспотична монархія та абсолютна монархія; обмежена монархія: станово-представницька монархія, конституційна монархія, дуалістична монархія, парламентська монархія).
42. Наведіть точки зору науковців щодо елементного складу (структури) форми держави.
43. Охарактеризуйте принципи організації та функціонування форми держави.
44. Розкрийте взаємозв'язки між формою держави та її сутністю, змістом та історичним типом.
45. Поняття та класифікація функцій держави.
46. Внутрішні функції держави: поняття і зміст.
47. Зовнішні функції держави: поняття та зміст.
48. Форми і методи здійснення функцій держави.
49. Роль ОВС України в здійсненні державних функцій.
50. Поняття та елементи форми держави.
51. Фактори, які в комплексі формують форму держави.
52. Монократична державна форма.
53. Сегментарна державна форма.
54. Полікратична державна форма.
55. Сформулюйте поняття та охарактеризуйте види форми державного правління.
56. Сформулюйте поняття та охарактеризуйте види форми державного устрою.
57. Сформулюйте поняття та охарактеризуйте види форми державно-правового режиму.
58. Характеристика різновидів демократичного режиму.
59. Особливості елементів форм Української держави.
60. Механізм держави як система державних організацій.
61. Поняття та структура державного апарату України.
62. Принципи організації та функціонування апарату держави.
63. Поняття та ознаки органів держави.
64. Види органів держави.
65. Поняття та ознаки правової держави.
66. Поняття та ознаки соціальної держави.
67. Поняття громадянського суспільства та основні риси.
68. Доктрина держави загального благоденства та технократії.
69. Основні ідеї марксистського вчення про державу.
70. Основні положення теорії плюралістичної демократії.
71. Теорія еліт та елітарної демократії.

72. Причини, що сприяли процесу формування державних інститутів влади.

73. Державний апарат, принципи його організації та діяльності.

74. Загальна характеристика органів законодавчої, виконавчої та судової влади. Принцип поділу влади та його конституційне втілення в Україні.

75. Поняття, структура і функції громадянського суспільства. Типи співвідношення держави і громадянського суспільства.

76. Поняття і структура політичної системи суспільства.

77. Партії в політичній системі суспільства.

78. Держава в політичній системі суспільства.

79. Поняття і ознаки правової держави.

80. Поняття і ознаки соціальної держави.

81. Право: поняття і сутнісні ознаки. Загальносоціальне та юридичне право.

82. Функції права та його соціальна цінність.

83. Поняття і значення праворозуміння. Головні підходи до праворозуміння.

84. Теорія природного права.

85. Юридичний позитивізм і нормативізм.

86. Сучасні підходи до розуміння права. Посткласична парадигма у теоретичному правознавстві.

87. Закономірності і теорії виникнення права.

88. Соціальні норми первіснообщинного ладу та їх відмінність від правових норм.

89. Поняття і класифікація принципів права.

90. Юридичні принципи права.

91. Верховенство права: поняття, зміст і шляхи забезпечення в Україні.

92. Поняття соціальної норми: сутність, ознаки, класифікація. Правові норми в системі соціальних норм.

93. Право і мораль: поняття і співвідношення.

94. Поняття, ознаки і структура норми права.

95. Диспозиція в структурі норми права. Види диспозицій.

96. Гіпотеза в структурі норми права. Види гіпотез.

97. Санкція в структурі норми права. Види санкцій.

98. Поняття і види норм права. Спеціалізовані норми права.

99. Співвідношення норми права і статті нормативно-правового акта.

100. Джерела (форми) права: поняття, види та співвідношення в сучасних системах права.

101. Нормативний акт як джерело права: поняття та особливості використання в сучасних системах права.

102. Правовий прецедент як джерело права: поняття та особливості використання в сучасних системах права.

103. Поняття, ознаки і види законів, їх місце в системі джерел права України.

104. Поняття і види конституцій, їх місце в системі законодавства.
105. Підзаконний нормативно-правовий акт: поняття, види, юридичні властивості.
106. Дія нормативно-правових актів.
107. Правова система, система права і система законодавства: співвідношення понять.
108. Поняття і структура системи права.
109. Галузі права: поняття, види, місце в системі права. Правовий режим.
110. Інститути права: поняття, види, місце в системі права.
111. Матеріальне та процесуальне право.
112. Публічне та приватне право.
113. Предмет і метод правового регулювання.
114. Вертикальна структура системи законодавства.
115. Горизонтальна структура системи законодавства.
116. Співвідношення між нормами міжнародного та національного права.
117. Поняття і етапи правоутворення.
118. Правотворчість: поняття, функції, принципи, види.
119. Стадії створення нормативно-правових актів.
120. Законодавча техніка. Юридичні терміни.
121. Систематизація нормативно-правового матеріалу: поняття і види.
122. Правовідносини: ознаки, види, підстави виникнення.
123. Поняття і структура правових відносин.
124. Суб'єкти правових відносин. Правосуб'єктність.
125. Суб'єктивні права, правомочності та юридичні обов'язки суб'єктів права.
126. Поняття і види об'єктів правових відносин.
127. Юридичні факти: поняття і види. Фактичний склад. Презумпції. Юридичні фікції.
128. Поняття, ознаки і види правової поведінки.
129. Поняття, ознаки і види правомірної поведінки.
130. Поняття, склад і види правопорушень.
131. Юридична відповідальність: поняття, підстави, види.
132. Загальні принципи, мета і функції юридичної відповідальності.
133. Поняття і форми реалізації правових норм.
134. Застосування норм права як особлива форма його реалізації.
135. Стадії застосування норм права. Основні вимоги правильного застосування нормативних приписів.
136. Акти правозастосування: поняття, властивості, види.
137. Прогалини в праві, способи їх подолання і усунення.
138. Колізії в праві, способи їх подолання і усунення.
139. Поняття і способи тлумачення норм права.
140. Поняття і види тлумачення норм права.
141. Інтерпретаційно-правові акти: поняття, юридичні властивості, види.
142. Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту.

143. Поняття і функції законності.
144. Правопорядок: поняття, зміст та шляхи зміцнення в Україні.
145. Співвідношення права, законності і правопорядку. Громадський порядок і правопорядок.
146. Гарантії законності та правопорядку.
147. Поняття і функції правосвідомості.
148. Структура правосвідомості.
149. Види правосвідомості.
150. Проблема співвідношення правосвідомості та права.
151. Правова культура: поняття та структура.
152. Поняття і види деформацій правосвідомості.
153. Правовий нігілізм: поняття, причини виникнення і шляхи подолання.
154. Поняття правового регулювання. Правовий вплив.
155. Способи, методи і типи правового регулювання. Правовий режим.
156. Види правового регулювання.
157. Механізм правового регулювання: поняття і структура.
158. Ефективність правового регулювання.
159. Поняття і структура правової системи. Правова сім'я.
160. Класифікація правових систем.
161. Романо-германська правова сім'я: загальна характеристика.
162. Англосаксонська правова сім'я: загальна характеристика.
163. Сім'я релігійного права: загальна характеристика.
164. Мусульманське право: загальна характеристика.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавство

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. ВВР. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про міжнародні договори України. Закон України від 29.06.2004 р. 1906–IV // ВВР. 2004. N 50. ст.540.
3. Про інформацію. Закон України № 2658-XII від 02.10.92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
4. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text.

Базова

1. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. Вип. 85 / редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика, 2020. 280 с.
2. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. Вип. 84 / редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика, 2019. 72 с.
3. Бобровник С. В. Нормотворча діяльність та проблеми систематизації законодавства // Правова держава: Щорічник. К., 1997. Вип. 8.
4. Бобровник С. В., Богінич О. Л. Систематизація законодавства України: Актуальні проблеми та перспективи розвитку. К., 1994.
5. Богінич О. Л. Співвідношення законів та підзаконних нормативних

актів у процесі систематизації законодавства // Правова держава. К., 1997. Вип. 8.

6. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Х. : Право, 2016. Т. 3 : Загальна теорія права / редкол.: О. В. Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2017. 952 с

7. Загальна теорія держави і права : підручник : рекомендовано МОН України / за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. Х. : Право, 2010 . 584с.

8. Законодавство: проблеми ефективності / В. Б. Авер'янов, В. П. Денисов, В. Ф. Сіренко та ін. К., 1995.

9. Змієвська С. Деякі актуальні питання правоутворення // Вісник Академії Правових Наук України. 2006. № 1. С. 201–207.

10. Кравчук К.В. Проблеми теорії права та держави: Навч. пос. К.: Професіонал, 2004. 400с.

11. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посібник / М.В. Кравчук. 3-тє вид., переробл. і доповн. Тернопіль : Терно-граф, 2013. 608 с.

12. Кравчук М.В. Проблеми теорії держави і права (опорні конспекти): Навчальний посібник .-2-ге вид., змін. й доп. К.: Професіонал, 2004. 400 с.

13. Крестовська Н. М. Теорія держави і права : навч. посібник : рекомендовано МОН України : елементарний курс / Н. М Крестовська, Л. Г. Матвєєва ; НУ "ОЮА", рец. М. А. Дамірлі. 3-тє вид. Х. : Одиссей, 2012 . 432с.

14. Кросс Р. Прецедент в английском праве. М., 1985.

15. Машков А. Проблеми теорії держави і права. Основи: Курс лекцій. К.: К.І.С., 2008. 470 с.

16. Машков А. Проблеми теорії держави і права: співвідношення та межі. Київ: К.І.С., 2011 . 344 с.

17. Мороз О. О. Наукові засади законотворчого процесу в Україні // Правова держава. К., 1997.

18. Музика І.В. Сучасні філософські підходи до визначення об'єкта і предмета юридичної науки // Часопис Київського університету права. 2006. № 3, С. 3–15.

19. Новітні наукові дослідження держави і права: зб. наук. праць : Т. 1 / за ред.: С.В. Ківалова, В.О. Тулякова, О.В. Козаченко ; НУ "ОЮА" . 2011 . 301 с.

20. Павлич С.В. До визначення поняття правотворчості // Часопис Київського університету права. 2007. № 1. С. 45–51.

21. Правова система України : історія, стан та перспективи. В 5 т./ За ред.. М. В. Цвіка, О. В. Петрішина. Х. : Право, 2008. Т. 1. Метрологічні та історичні проблеми формування та розвитку правової системи України. 728 с.

22. Прокопенко О.С. Правотворення, правотворчість і законотворчість: проблеми співвідношення // Держава і право. 2007. - № 1. С. 88–94.

23. Рудик П. А. Основи теорії держави : навч. посібник / П. А. Рудик . К. : Алерта, 2013 . 208 с.

24. Середа Г.П., Стеценко С.Г. Проблеми теорії держави і права:

Навчальний посібник у визначеннях та схемах. К.: КНТ, 2009. 184 с.

25. Скаун О. Ф. Теорія права і держави : підручник : рекомендовано МОН України / О. Ф. Скаун ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. 3-тє вид., доповн. і переробл. К. : Прав. єдність, 2012 . 524 с.

26. Скрипник В.О. Принципи правотворчості // Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності. Х., 2007. Вип. 14. С. 16–17.

27. Тарасюк В. М. Юридична, законодавча та кодифікаційна техніка // Правова держава: Щорічник наук. пр. К., 1997.

28. Теорія держави і права: держ. іспит / Ю. М. Оборотов, Н. М. Крестовська, А. Ф. Крижанівський, А. Ф. Матвєєва ; НУ "ОЮА" . Х. : Одиссей, 2013 . 256 с.

29. Теорія держави і права: навч. посібник / С. К. Бостан, С. Д. Гусарєв, Н. М. Пархоменко та ін. К. : Академія, 2013 . 348 с.

30. Теорія держави та права: навч. посібник : рекомендовано МОН України / авт.-уклад.: О.В. Горун та ін. К. : КНТ, 2011. 216 с.

Допоміжна

1. Аврамова О., Жидкова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми // Право України. 2010. №2. С.101 – 107.

2. Арабаджи Н. Б. Цілісність правового порядку як основа для його цінності // Часопис Київського університету права. – 2012. - №1. – С. 51-55.

3. Аракелян М. Нова парадигма правозахисної функції сучасної демократичної держави // Право України. 2012. №12. С. 252-258.

4. Арнаутова Л. П. Об'єкт та предмет теорії держави і права за О. В. Суріловим // Правове життя сучасної України : матер. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу, присвяч. 15-річчю НУ "Одеська юридична академія" та 165-річчю Одес. школи права (Одеса, 20-21 квітня 2012 р.): Т. 1 . 2012 . С. 119-121.

5. Бабенко, К. Участь парламенту у формуванні уряду: проблеми і перспективи конституційної реформи в Україні // Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис. 2012. № 1. С. 12-17.

6. Балаклицький А. І. Поняття та значення основних ознак держави на сучасному етапі розвитку суспільства: загальнотеоретична характеристика // Держава і право: Юридичні і політичні науки : зб. наук. праць. 2011. Вип. 53. С. 104-109.

7. Баластрик, Л. О. Механізм реалізації соціальних функцій держави: інституційний аспект // Фінанси України. 2013. № 5. С. 90-99.

8. Басова Ю. Ю. Дослідження змісту поняття "законність" в діяльності органів публічної адміністрації // Митна справа (Митний комплект) : Митні правила. 2012. № 5 (ч. 2, кн. 2). С. 170-175.

9. Бедрій, М. М. Звичаєве право як об'єкт історико-правових досліджень // Часопис Київського університету права. 2013. № 2. С. 30-33.

10. Берназюк Я. Особливості видання Президентом України актів, які не передбачені Конституцією України // Публічне право : Науково-практичний юридичний журнал. 2013. № 1. С. 38-44.

11. Бистрик, Г. Принципи організації і функціонування механізму держави: теоретико-правові аспекти // Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис. 2013. № 11. С. 9-16.
12. Богушова І. В. Теоретико-правовий аналіз деяких підходів до типології держав // Часопис Київського університету права. 2012. №3. С. 29-31.
13. Братасюк М. Г. Правова відповідальність в контексті основних типів праворозуміння // Часопис Київського університету права. 2013. - №1. С. 10-14.
14. Бутенко, В.О. Проблеми й основні напрямки розвитку правової експертизи нормативно-правових актів України // Проблеми законності: Акад. зб. наук. праць. 2010. Вип. 110. С. 220-226.
15. Васильєв, С. В. Кодифікація як основна форма систематизації джерел цивільного процесуального права України // Держава і право: Юридичні і політичні науки* : зб. наук. праць. 2013. Вип. 59 . С. 244-250.
16. Волинець В. Охорона прав і свобод людини і громадянина як функція сучасної демократичної держави // Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис. 2013. № 4. С. 9-15.
17. Волинець В. Правові аспекти реалізації оборонної функції сучасної держави // Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис. 2013. № 5. С. 4-10.
18. Волинець, В. В. Функції держави і правове забезпечення її взаємодії з громадянським суспільством // Держава і право: Юридичні і політичні науки : зб. наук. праць. 2013. Вип. 59 . С. 16-23.
19. Волощук, О. Т. Імпічмент як форма контролю за діяльністю вищою посадовою особи // Держава і право: Юридичні і політичні науки: зб. наук. праць. 2012. Вип. 55 . 616 с. С. 184-191.
20. Гарджиєв Г. Офіційне тлумачення Конституції: поєднання онтологічного та епістеміологічного підходів // Філософія права і загальна теорія права. 2012. - №2. С. 14-38.
21. Геєць, В. М. Яке майбутнє у соціальної держави? // Економіка України : Політико-економічний журнал. 2013. № 7. С. 4-20.
22. Геня Б. Право і мораль в системі соціонормативного регулювання // Публічне право : Науково-практичний юридичний журнал. 2013. № 2. С. 362-368.
23. Гетьман, А. П., Данильян О. Г. Демократична правосвідомість як мета правового виховання // Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія : зб. наук. пр. Х. : Право, 2013. 2013. №1(15). С. 84-92.
24. Гетьман, Є.А. Юридична природа та сутність зводу законів // Проблеми законності: Акад. зб. наук. праць . 1976-. 2010. Вип. 110 . 275 с. С. 3-9.

25. Голікова К. О. Дисципліна та законність у державному управлінні: поняття та способи їх забезпечення // Часопис Київського університету права. 2013. № 2. С. 110-113.
26. Головка С. Г., Бондаренко Д. Ю. Генеза прав і свобод людини як складових сучасної правової системи // Юридичний вісник. 2013. №3(28). С. 22-26.
27. Голубовський, В.Є. Правомірна поведінка: теоретико-методологічний аспект дослідження // Часопис Київського університету права. 2012. № 1. С. 68-72.
28. Гончаров, В. В. Динамічне тлумачення юридичних норм : монографія; НДІ держ. будівництва та місцевого самоврядування . Львів : СПОЛОМ, 2013 . 252 с.
29. Гордєєв В. Критерії класифікації юридичних фактів // Право України. 2012. №4. С. 396-403.
30. Гордимов А. В. Сучасний розвиток доктринальних джерел права в контексті захисту прав людини // Часопис Київського університету права. 2013. № 1. С. 40-44.
31. Гришук, В. К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини : монографія. 2-ге вид., переробл. і доповн. Хмельницький : Хмельниц. ун-т управління та права, 2013 . 768 с.
32. Губань, Р. Питання адміністративно-територіального устрою України в рішення Конституційного Суду України та судів загальної юрисдикції // Вісник Конституційного Суду України. 2013. № 4. С. 80-90.
33. Гураленко Н. Основні концептуальні підходи до розуміння категорії «джерело права» // Юридична Україна. 2007. №6. С. 13-18.
34. Дениляк, О. Порівняльний аналіз механізмів стримувань і противаг між Президентом України, парламентом та Урядом України у владних моделях 1996 та 2004 років // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України: Наук. журнал. 2011. № 2 . 299 с. С. 174-181.
35. Джегава-Третьякова, С.Ю. Визначення та форми державного режиму // Правове життя сучасної України : матер. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу (Одеса, 20-21 травня 2011 р.) . 2011 : Т. 1 . 2011 . С. 236-237.
36. Дми́риєв Ю. А., Миронов В. О. Признаки государства: понимание и интерпретации // Государство и право. 2010. №10. С. 5-16.
37. Євхутіч, І. М. Стимулюючий вплив права та моралі на суспільний розвиток // Митна справа (Митний комплект) : Митні правила. 2012. № 1 (ч. 2, кн. 1). С. 54-59.
38. Житарєв, Є. В. Перспективи використання модельних нормативних актів у правовій сфері України // Адвокат : Загальнодерж. період. вид. 2013. № 4. С. 37-41.
39. Журба, Я. М. Взаємообумовленість форми правління держави та способу формування і відповідальності уряду // Держава і право: Юридичні і політичні науки: зб. наук. праць. 2011. Вип. 53 . 704 с. С. 196-202.

40. Завальнюк, В. Антропологічні аспекти правозначущої поведінки // Юридичний вісник : щоквартальний журнал. 2013. № 1. С. 11-17.
41. Загуменна Ю. О. Законність у правоохоронній діяльності органів внутрішніх справ України: зміст, проблеми визначення, концепції // Право і безпека. 2010. - № 4. С. 51-55.
42. Заєць А. Концепції правової держави і верховенства права в українській правовій й доктрині // Право України. 2013. №9. С. 243-269.
43. Захаркевич, Т.С. Формування правової поведінки в контексті побудови в Україні правової держави // Часопис Київського університету права. 2012. № 3. С. 41-44.
44. Зверев, Є. О. Міжнародний договір як джерело національного права // Наукові записки Національного університету "Києво-Могилянська академія". Сер. "Юридичні науки: зб. наук. ст. 2010. Т. 103 . С. 41-44.
45. Зінченко О. В. Функції юридичних конструкцій: теоретико-правовий аналіз // Часопис Київського університету права. 2012. - №2. С.58-62.
46. Зубко, Г. Маргінальна поведінка як різновид правомірної поведінки особи // Підприємництво, господарство і право. - 2010. - № 12. С. 132-134.
47. Кабанець О. Є. Демократія як державний режим: теоретико-правовий аналіз // Часопис Київського університету права. 2012. - №4. С. 60-64.
48. Кадук, Т. Д. Проблеми реалізації парламентського контролю за діяльністю виконавчої влади в Україні // Держава і право: Юридичні і політичні науки: зб. наук. праць. – 2013. – Вип. 59 . 600 с. С. 128-135.
49. Карманюк О. П. Реалізація юридичних обов'язків та їх вплив на правовий порядок // Часопис Київського університету права. 2012. №2. С. 62-65.
50. Карманюк О. П. Суб'єктивні права і юридичні обов'язки в контексті утвердження законності в українському суспільстві // Часопис Київського університету права. 2012. №3. С.48-52.
51. Кельман М. С. Питання методу і методологічного підходу у межах теорії права // Проблеми теорії та історії держави і права: збірник статей / за ред.. Ю. С. Шемшученка, О. К. Маріна, І. С. Гриценка; упор. О. В. Кресін, І. М. Ситар. К.; Львів: ЛьвДУВС, 2011. С. 3-7.
52. Ключковський, Ю. Суверенітет: держави чи народу? // Публічне право. 2013. № 3. С. 14-22.
53. Коваленко, В. В. Гарантії прав і свобод людини і громадянина України та шляхи їх удосконалення в контексті модернізації Конституції України // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2013. № 7. С. 57-65.
54. Козюба М. Співвідношення філософії права і загальної теорії права: історія і сучасність // Філософія права і загальна теорія права. 2012. №1. С. 107-115.
55. Колодій А. Громадянське суспільство: доктрина та вітчизняна практика // Право України. 2013. №9. С. 270-288.

56. Комар, М. С. Соціальна держава як передумова забезпечення гідного рівня життя людини // Митна справа (Митний комплект) : Митні правила. 2013. № 2 (ч. 2, кн. 2). С. 52-57.
57. Косович В. До визначення поняття «нормативно-правовий акт»: практична необхідність і теоретична можливість уточнення // Право України. 2012. №9. С. 274-280.
58. Коструба, А. Норми права і правоприпиняючі юридичні факти в механізмі правового регулювання // Право України. 2011. № 3. С. 202-211.
59. Котенко М. В. Системний спосіб тлумачення правових норм: поняття, ознаки та місце в системі правоінтерпретаційної діяльності // Часопис Київського університету права. 2013. - № 2. С. 66-69.
60. Красовська В. Ефективність дії правових стимулів та обмежень у механізмі правового регулювання // Право України. 2010. № 6. С. 182-189.
61. Красюк, І. Роль науково-практичного коментаря в забезпеченні верховенства закону // Юридичний вісник : щоквартальний журнал. 2013. № 2. С. 10-14.
62. Кривицький Ю. В. Історичний спосіб тлумачення норм права: загальнотеоретичний аспект // Часопис Київського університету права. 2012. №1. С. 32-37.
63. Кривицький Ю. В. Механізм правового регулювання в сучасній теорії права // Часопис Київського університету права. 2009. - №4. С. 74-79.
64. Кривицький, Ю.В. Спеціалізовані норми права: поняття та структура // Наше право. 2010. № 2, ч. 1. С. 9-14.
65. Крижановський А. Доктрина правового порядку в Україні: генезис, сучасний стан і перспективи // Право України. 2013. №9. С. 229-242.
66. Крупчан, О. Д. Політичні діячі та державні службовці: підстави розмежування та їх вплив на компетенцію центральних органів виконавчої влади // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2013. № 8. С. 85-91.
67. Куян І. Я. До питання про родові і видові поняття суверенітету // Право України. 2013. №10. С. 185-193.
68. Лафітський, В. Правова держава і фактори її розвитку в порівняльно-правовому вимірі // Право України : Юрид. журн. 2013. № 3-4. С. 169-182.
69. Лепіш Н. Структура актів тлумачення норм права // Публічне право : Науково-практичний юридичний журнал. - 2013. - № 2. С. 307-313.
70. Лисяк, І. І. Призначення та роль соціальних норм у регулюванні суспільних відносин // Держава і право: Юридичні і політичні науки* : зб. наук. праць. 2011. Вип. 51 . 768 с. С. 95-100.
71. Лисяк, І. І. Соціальні норми у державно організованому суспільстві // Держава і право: Юридичні і політичні науки* : зб. наук. праць. 2011. Вип. 53 . 704 с. С. 77-84.
72. Литвин В.М. Методологічні аспекти історичного пізнання в дослідженні української держави і права періоду незалежності // Держава і право суверенної України: проблеми теорії і практики . 2011 . 336 с. С. 10-21.

73. Луцький Р. П. Ієрархічність правових джерел (нормативних актів) як відображення буття позитивного права // Часопис Київського університету права. 2012. №2. С. 18-21.

74. Мазан Л. М. Поняття "дія нормативно-правових актів у часі" в контексті сучасного праворозуміння // Держава і право: Юридичні і політичні науки: зб. наук. праць. 2011. Вип. 53. С. 65-71.

75. Майданик Р. Право України: дуалізм і система // Приватне право. 2013. - №2. С. 26-41.

76. Майданик Р. Судовий прецедент в країнах континентального права // Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис. 2013. № 2. С. 44-49.

77. Максимов С. Універсальність прав людини // Філософія права і загальна теорія права. 2013. №1. С. 110-117.

78. Маніліч, О. В. Співвідношення права та релігії як специфічних чинників соціально-нормативного регулювання суспільних відносин // Право і суспільство. 2012. № 6. С. 20-26.

79. Манько Д. Г. Особливості методології юридичної техніки й технології // Розвиток методології сучасної юриспруденції : матер. 3-ї Міжнар. наук. конф. (Одеса, 12 квітня 2013 р.) . 2013 . 220 с. С. 124-127.

80. Мельник А. Доповнюючі джерела українського права // Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис. 2013. № 11. С. 30-36.

81. Михайлова Д. С. Проблеми обмеження цивільної дієздатності фізичної особи в Україні / Д. С. Михайлова // Держава і право: Юридичні і політичні науки : зб. наук. праць. - 2013. Вип.59. С. 314-317.

82. Міхальов, В. О., Олькіна О. В. Міжнародно- правові стандарти і права людини в Україні : навч.-метод. посібни; НУ "ОЮА" . Одеса : Фенікс, 2013 . 68 с.

83. Міхно О. Публічні та приватні правовідносини: сутність і критерії їх розмежування / Ольга Міхно // Підприємництво, господарство і право. 2013. № 9. С. 12-15.

84. Молибога М. П. Тлумачення норм права: сутнісні характеристики // Часопис Київського університету права. - 2010. - № 2. С. 42-46.

85. Ніжиборська, Л. А. Особливості взаємодії правових і моральних норм // Митна справа (Митний комплект) : Митні правила. 2012. № 5 (ч. 2, кн. 2). С. 22-28.

86. Новітнє вчення про тлумачення правових актів : навч. посібник / В. Г. Ротань, І. Л. Самсін, А. Г. Ярема та ін. Х. : Право, 2013 . 752 с.

87. Оборотов Ю. Загальнотеоретична юриспруденція як сучасна теорія держави і права // Право України. 2013. №9. С. 103-116.

88. Овчаренко, В. Актуальні питання вдосконалення діяльності Конституційного Суду України щодо забезпечення та захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина // Вісник Конституційного Суду України. 2013. № 4. С. 63-71.

89. Оніщенко Н. До питання про розвиток доктрини прав людини (роки незалежності) // Право України. 2013. №9. С. 176-193.

90. Пайда, Ю. Релігійні норми в системі нормативного регулювання суспільних відносин // Юридичний вісник : щоквартальний журнал. – 2012. – №2. С. 127-132.

91. Паращевіна О.А. Категорія "суб'єкт права" у сучасній юриспруденції // Питання удосконалення методології сучасної юриспруденції : тези 2-ої Міжнар. наук. конф., присвяч. пам'яті проф. О. В. Сурілова (Одеса, 30-31 березня 2012 р.) . 2012 . 276 с. С. 211-214.

92. Петришин О. Демократичні засади правової соціальної держави // Право України. 2013. - №8. С. 63-71.

93. Петришина М. Акти органів і посадових осіб органів місцевого самоврядування: сутність та особливості // Вісник Академії правових наук України : зб. наук. праць . 2012. № 1(68) . С. 66-76.

94. Пікуля, Т.О. Механізм держави: ретроспективний огляд та сучасні наукові тенденції визначення // Право і суспільство. 2010. № 2. С. 9-15.

95. Полонка, І. Норма права як основа його нормативності // Підприємництво, господарство і право. 2012. № 8. С. 128-131.

96. Проценко І. Адміністративні покарання як засіб забезпечення законності і правопорядку // Вісник прокуратури: Загальнодерж. фахове юрид. вид. 2013. № 6. С. 8-11.

97. Пундор, Ю. О. Про визначення змісту категорії "правосуб'єктність" у теорії права та галузевих теоріях цивільного і господарського права (порівняльний аспект) // Часопис Київського університету права. 2013. № 1. С. 60-63.

98. Рабінович П. Загальна теорія права і держави: стан, тенденції // Право України. 2012. №4. С. 364 – 374.

99. Рабінович П. Конституційні гарантії прав людини і громадянина: можливості модернізації в Україні // Право України. 2012. №8. С. 50-59.

100. Рабінович П. Проблема формування універсальної теорії права як спільної концептуальної основи теорії національного права і міжнародного права // Право України. 2013. - №5. С. 240-244.

101. Рабінович П. Сучасна вітчизняна теорія права і держави (Спроба загальної характеристики) // Юридичний вісник України: Загальнонац. правова газ. 2012. 21-28 січня (№ 3). С. 12.

102. Рабінович, П., Особа В. Загальна декларація прав людини: хто був її першим проектантом? // Юридичний вісник України : Загальнонац. правова газ. 2013. 7-13 груд. (№ 49). С. 6-7.

103. Сенчук С. С. Соціальна природа правового порядку: теоретико-правовий вимір // Митна справа (Митний комплект) : Митні правила. 2013. - № 2 (ч. 2, кн. 2). С. 3-9.

104. Скрипнюк, О. Державний суверенітет: генеза доктрини та визначення поняття (частина перша) // Публічне право. 2013. № 2. С. 6-12.

105. Солдатенко О. Право і державна влада: проблема легітимності // Філософія права і загальна теорія права. 2012. №1. С. 167-176.

106. Соляр С. П. Громадянське суспільство: загальнотеоретичні підходи до визначення // Вісник Академії правових наук України : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України. Х. : Право, 2013. - 2013 р. №1(72). С. 271-279.

107. Сухонос В. Статус глави держави в умовах демократичного режиму // Право України. 2013. №8. С. 106-113.

108. Теплюк М. Деякі питання методології визначення поняття введення закону в дію // Віче : Теорет. і громадсько-політ. Журнал. 2012. № 7. С.10-13.

109. Тичкова О. Локальні корпоративні норми: сутність та спірні підходи до розуміння // Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис. 2008. № 7. С. 68-73.

110. Хоменко, О. В. Виконавча влада за умов президентської республіки // Право і суспільство. 2013. № 5. С. 29-39.

111. Чиркин В. Формацийно-цивілізаційний підхід до класифікації правових систем і сімей // Порівняльне правознавство. 2012. №4. С. 63-83.

112. Шатіло В. Органи виконавчої влади у структурі конституційного механізму державної влади // Право України. 2012. №8. С. 341-347.

113. Шилінгов В. С. Поділ права на приватне та публічне як фундаментальна засада правової системи демократичного суспільства // Часопис Київського університету права. 2012. - №1. С.48-51.

114. Шило С. М. Законність у діяльності публічної адміністрації: термінологічний апарат дослідження // Митна справа (Митний комплект) : Митні правила. - 2013. - № 2 (ч. 2, кн. 1). С. 184-189.

115. Шуліма А. О. "Чинність" та "дія" закону: розмежування понять // Держава і право. Юрид. і політ. науки: зб. наук. пр. – 2011. – Вип. 51. – С. 60-71.

116. Щербанюк О. Проблема реалізація народного суверенітету в умовах конституційної модернізації // Право України. 2012. № 9. С. 291-301.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>

2. Урядовий портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>

3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: reyestr.court.gov.ua/

4. Інформаційна правова система ЛІГА:ЗАКОН. URL: <http://lz.ligazakon.ua/ua/>

5. Юридична бібліотека Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/info_law.html.